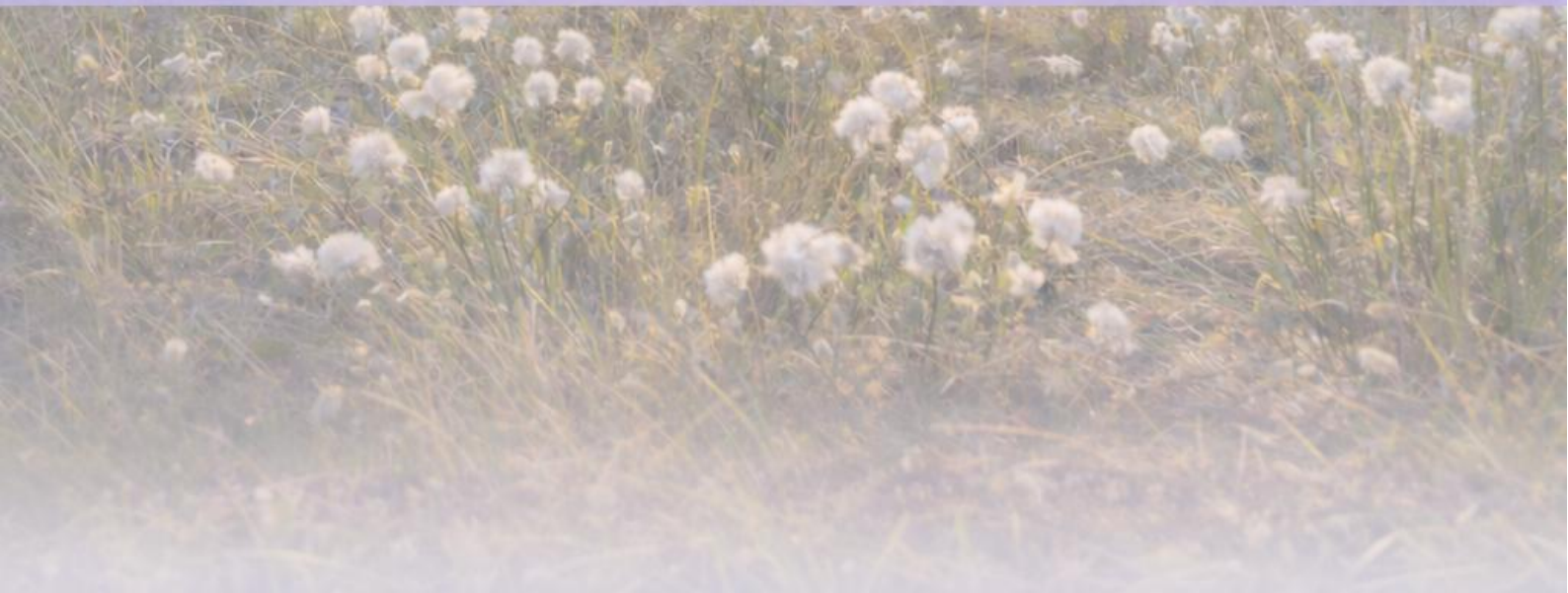

Tietopaketti 2

Rahoitusopas turvetuotannosta poistuneiden alueiden ennallistamiseen

Suo siellä, yhteistyö täällä

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry

Suo siellä, yhteistyö täällä -hanke

Kirjoittanut: Emma Mähönen, 1.10.2026

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisällys

Johdanto.....	3
JTF-tuki.....	3
Kenelle.....	4
Tukikelpoiset toimenpiteet	4
Ehdot	5
Hakeminen.....	5
Metka-tuki	6
Kenelle.....	6
Tukikelpoiset toimenpiteet	6
Ehdot	7
Hakeminen.....	8
Ei-tuotannollisen investoinnin tuki.....	8
Kenelle.....	8
Tukikelpoiset toimenpiteet	9
SOTKA-kosteikot	10
Kenelle.....	10
Tukikelpoiset toimenpiteet	10
Muut julkiset rahoituskanavat	11
Helmi-elinympäristöohjelma ja luonnonsuojelulain tuki	11
Vesienhoidon avustukset, Leader ja maaseuturahoitus	12
EU:n LIFE-ohjelma	12
Säätiöt.....	12
Yritykset ja luonnonarvokauppa	13

Johdanto

Turpeen energiakäyttö ja sen myötä turvetuotanto ovat vähentyneet Suomessa merkittävästi. Siirtymää kohti vähäpäästöisempää energiantuotantoa ovat ohjanneet kansalliset ja EU-tason säädökset, päästökauppa sekä ilmastotavoitteet. Tuotannosta poistuu jatkuvasti suoalueita, joiden jälkikäytöstä maanomistajan on päätettävä.

Turvetuotannosta poistuneiden alueiden jälkikäyttö tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden, vesiensuojelun ja ilmaston kannalta. Luonto- ja ilmastohyödyiltään suositeltavimpia jälkikäyttömuotoja ovat alueiden vettäminen kohti soistumista sekä kosteikkojen perustaminen.

Tämä tietopaketti kokoaa yhteen keskeiset rahoituskanavat, joita maanomistajat, kunnat, yhdistykset, säätiöt, yritykset ja muut toimijat voivat hyödyntää turvetuotannosta poistuneiden alueiden ja niitä ympäröivien ojitettujen soiden kunnostamiseen, ennallistamiseen ja jälkikäyttöön. Tarkemmin esiteltäviä tukimuotoja ovat EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF), metsätalouden kannustejärjestelmä Metka, maatalouden ei-tuotannollisten investointien tuki (ETI) ja SOTKA-kosteikot. Lisäksi kuvataan lyhyesti muita julkisia rahoituskanavia, säätiöiden ja yritysten rahoitusta sekä kehittyvää luonnonarvokauppaa.

Rahoituskenttä on hajanainen: eri tuilla on erilaiset hakijat, tukitasot ja ehdot, ja usein yksityinen maanomistaja ei voi itse hakea rahoitusta, vaikka toimet tehtäisiin hänen mailleen. Siksi kannattaa ensin selvittää, kuka voi toimia hakijana, ja olla ajoissa yhteydessä rahoittajaan tai neuvontaa tarjoavaan tahoon. Tietopaketin tiedot kuvaavat syksyn 2026 tilannetta. Tuet ja hakuajat muuttuvat, joten ajantasaiset ehdot kannattaa aina tarkistaa rahoittajalta.

Lähteet:

- Tietopaketti 1: Ennallistamisen hyödyt ja mahdollisuudet <https://www.sll.fi/pohjois-savo/wp-content/uploads/sites/142/2026/03/suo-siella-yhteistyö-taalla-tietopaketti-1-ennallistamisen-hyodyt-ja-mahdollisuudet.pdf>

JTF-tuki

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF) on EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahasto, joka pyrkii lieventämään ilmastosiirtymän haitallisia vaikutuksia tukemalla alueita ja työntekijöitä, joihin siirtymä vaikuttaa eniten. Suomessa rahasto perustuu tavoitteeseen puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä. Nykyinen ohjelmakausi kattaa vuodet 2021–2027.

JTF-rahoituksen keskeiset toimenpiteet jakautuvat kolmeen kokonaisuuteen: työllisyys ja osaaminen (ESR+-tyyppinen toiminta), yritysten kehittäminen ja TKI-toiminta (EAKR-tyyppinen toiminta) sekä turvetuotantoalueiden ennallistaminen ja jälkikäyttö. Tässä tietopaketissa keskitytään viimeksi mainittuun.

JTF-rahoitusta myöntävät elinvoimakeskukset (ennen 1.1.2026 ELY-keskukset). Pohjois-Savossa rahoittajana toimii Itä-Suomen elinvoimakeskus, jonka toimialueeseen kuuluvat myös Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala.

Kenelle

JTF-tukea voivat hakea kunnat, kuntayhtymät, kehitysyhtiöt ja muut julkiset organisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yritykset, yhdistykset ja säätiöt – **ei yksityishenkilöt**.

Yksityinen maanomistaja voi silti hyötyä JTF-rahoituksesta: hakijaksi voi ryhtyä esimerkiksi yhdistys, kunta tai yritys, joka toteuttaa ennallistamisen maanomistajan mailla sopimuksen perusteella. Esimerkiksi Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri toteuttaa JTF-rahoitteista Heinäpuron kunnostushanketta. Myös turvetuotantoyritys voi toimia hakijana omistamallaan tai hallinnoimallaan alueella.

JTF-rahoitusta voidaan myöntää seuraavissa 14 maakunnassa: Lappi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Satakunta, Pirkanmaa (vain Parkano, Kihniö, Virrat ja Punkalaidun), Keski-Suomi, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso.

Tukikelpoiset toimenpiteet

Turvetuotantoalueiden jälkikäytön kannalta keskeisiä toimenpiteitä ovat

- soiden vettäminen (soistaminen, kosteikot)
- turvetuotantoalueisiin kytkeytyvien vesistöjen kunnostaminen (myös kuormituksen vähentäminen)
- ilmastokestävän jatkokäytön, kuten uusiutuvan energiantuotannon, edistäminen
- virkistysalueiden kehittäminen
- turvemaiden päästöjen vähentäminen
- jatkokäytön tutkimus- ja selvityshankkeet
- maaperän happamuuden hallinta.

Pääasiallinen ennallistamisen menetelmä on kosteikon perustaminen tai alueen vettäminen niin, että pohjaveden pinta nousee ja alue alkaa vähitellen soistua. Tukikelpoista on myös ympäröivien ojitusalueiden vesien ohjaaminen ennallistettavalle alueelle. Vesistöjen kunnostus on rahoituskelpoista silloin, kun turvetuotanto on selvästi kuormittanut kyseistä

vesistöä. Tuettavat toimet on määritelty tarkemmin maakuntien alueellisissa siirtymäsuunnitelmissa.

JTF:stä voidaan myöntää investointitukea myös maanhankintaan, jos se liittyy JTF-rahoitteiseen ennallistamishankkeeseen. Tällöin hyväksyttävä hinta on 100–500 euroa hehtaarilta.

Ehdot

- Tuki on enintään 80 % hyväksyttävistä kustannuksista kehityshankkeissa ja enintään 70 % investoinneissa. Loppuosa katetaan omarahoituksella, joka voi olla julkista tai yksityistä rahaa. Talkootyötä ei voi käyttää omarahoitusosuutena.
- Kohteelle tulee aina tehdä kohdekohtainen suunnitelma, jossa noudatetaan *do no significant harm* eli DNSH-periaatetta (ei merkittävää haittaa ympäristölle).
- Rahoituksen hakijan on sitouduttava ylläpitämään mahdollisia rakenteita viisi vuotta hankkeen päätyttyä (viimeisestä maksatuksesta).
- Kohde ei saa tuottaa rahallista tuottoa hankkeen aikana eikä viiteen vuoteen hankkeen päättymisen jälkeen.
- Hakijalla on oltava oikeus toteuttaa toimet alueella, esimerkiksi kirjallinen sopimus maanomistajan kanssa.

Hakeminen

JTF-rahoitusta haetaan sähköisesti EURA 2021 -järjestelmässä avoimen hakuilmoituksen perusteella. Hakuajat vaihtelevat alueittain; avoimet haut löytyvät EURA 2021 -järjestelmän hakuilmoituksista ja rakennerahastot.fi-sivustolta. Hakemus voidaan jättää, kun hakijalla on suunnitelma, kustannusarvio ja tieto omarahoituksen lähteestä. Hanke etenee tyypillisesti seuraavasti:

1. Ota yhteyttä elinvoimakeskukseen JTF-yhteyshenkilöön ja tarkista, sopiiko kohde rahoitukseen.
2. Sovi hakijasta ja tee kirjallinen sopimus maanomistajan kanssa, jos hakija ei itse omista aluetta.
3. Teetä kohdekohtainen ennallistamissuunnitelma ja kustannusarvio. Selvitä samalla lupa- ja ilmoitustarpeet (esim. vesilain mukainen ilmoitus tai lupa).
4. Varmista omarahoitusosuus (vähintään 20 %), esimerkiksi omista varoista, yritysten tai säätiöiden tuella.
5. Jätä hakemus EURA 2021 -järjestelmässä ja odota rahoituspäätöstä ennen töiden aloittamista.

6. Toteuta toimenpiteet ja hae maksatusta toteutuneista kustannuksista. Koska tuki maksetaan jälkikäteen, hakijan on varauduttava rahoittamaan kuluja etukäteen; hankkeelle voi hakea myös ennakkomaksatusta.

Lähteet:

- Elinvoimakeskus.fi. JTF-ennallistamisen hankkeet. <https://elinvoimakeskus.fi/jtf-ennallistaminen>
- Rakennerahastot.fi. Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF). <https://rakennerahastot.fi/oikeudenmukaisen-siirtyman-rahasto-jtf>

Metka-tuki

Metka eli metsätalouden kannustejärjestelmä on yksityisille metsänomistajille suunnattu tukimuoto, jonka tavoitteena on edistää metsien kestäväää käyttöä, luonnon monimuotoisuutta ja ilmastotyötä. Metka perustuu lakiin metsätalouden määräaikaaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023), ja se korvasi vuonna 2024 aiemman Kemera-järjestelmän. Tuen myöntää Suomen metsäkeskus. Metka-tuki on veronalaista tuloa, ja tukivaroja on vuosittain jaossa rajallinen määrä.

Soiden ennallistamiseen ja vesiensuojeluun soveltuvat erityisesti metsäluonnon hoidon tuki ja suometsän hoidon tuki. Metka soveltuu parhaiten metsäojitettujen soiden ennallistamiseen sekä turvetuotantoalueita ympäröivien ojitusalueiden vesiensuojeluun.

Kenelle

Metka-tukea voivat hakea yksityiset maanomistajat, luonnollisten henkilöiden muodostamat yhteisöt, yhtymät ja kuolinpesät sekä yhteismetsät ja yhteisten alueiden osakaskunnat. Yhteismetsien ja osakaskuntien osalta edellytetään, että yli puolet osuuksista on luonnollisten henkilöiden hallinnassa tai että yhteisö on perustettu ennen 1.1.2003. Myös säätiö voi saada tukea, jos sen pääasiallinen tarkoitus on maa- ja metsätalouden harjoittaminen.

Tukea ei voida myöntää yhdistyksille, kunnille, seurakunnille, rahastoille eikä suurille yrityksille. Toimenpiteiden kohteena olevan alueen on oltava tuensaajan omistuksessa tai hallinnassa.

Tukikelpoiset toimenpiteet

Metsäluonnon hoidon tuki

- Monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustyöt
- Metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistaminen
- Metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estäminen ja korjaaminen, kun kustannuksia ei voida osoittaa tietyille aiheuttajalle. Tällöin valuma-alueella on oltava

vähintään kaksi eri kiinteistöä ja maanomistajaa, ja vähintään puolet valuma-alueesta on oltava metsätalousmaata ja tukikelpoisten maanomistajien omistuksessa.

Hanke voidaan toteuttaa yhden tilan hankkeena, useamman tilan yhteishankkeena tai Metsäkeskuksen hankehaun kautta alueellisena luonnonhoitohankkeena, jolloin hankehaussa valittu toteuttaja vastaa suunnittelusta ja toteutuksesta.

Suometsän hoidon tuki

Suometsän hoitosuunnitelmassa sovitetaan yhteen puuntuotanto, vesiensuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuus. Suunnitelman laatimiseen voi saada tukea 60–80 % kustannuksista, suunnitelman mukaisiin vesiensuojelurakenteisiin 100 % ja piennarteihin 1,35 euroa metriltä. Alueen on oltava vähintään 5 hehtaaria, pääosin metsämaata ja aiemmin ojitettua, ja turvetta on oltava vähintään 30 cm. Suunnitelman laatii asiantuntija, ei maanomistaja itse. Ojien kunnostukseen ei myönnetä tukea.

Tulosperusteinen tuki soiden ennallistamiseen (kokeilu 2026–2029)

Vuoden 2026 jälkipuoliskolta alkaen Metkassa kokeillaan tulosperusteisia tukia. Soiden ennallistamisen tukea haetaan tarjouskilpailulla: noin 80 % tuesta maksetaan, kun suunnitelman mukaiset toimet on toteutettu, ja noin 20 % noin kahdeksan vuoden kuluttua, kun tavoitteiden on todettu toteutuneen. Ensimmäinen suon ennallistamista koskeva tarjouskilpailu oli tarkoitus avata heinäkuun 2026 lopussa; ajankohtainen tilanne kannattaa tarkistaa Metsäkeskuksesta. Kokeilu ei korvaa tavallisia Metka-tukia.

Ehdot

- Metsäluonnon hoidon tuki voi korvata kokonaan hyväksyttävät, kohtuulliset kustannukset: suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannukset sekä lupa- ja toimitusmaksut. Puusto- tai maapohjakorvauksia ei makseta.
- Hankkeesta kertyvät puunmyyntitulot vähentävät tuen määrää.
- Maanomistaja toteuttaa sovitut luonnonhoitotoimet ja vastaa kohteen hoidosta sekä ylläpidosta kymmenen vuoden ajan tuen maksamisesta.
- Toimenpiteille ei ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.
- Kohteessa ei ole tehty valtion rahoittamia luonnonsuojelutoimenpiteitä viimeisen viiden vuoden aikana.
- Suunnittelu tehdään ennen hakemuksen jättämistä, mutta töitä tai valmistelevia toimia ei saa aloittaa ennen tukipäätöstä.

Hakeminen

Tukea haetaan lomakkeella, jonka liitteeksi tarvitaan hankkeen toteuttamissuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan hankkeen tavoitteet, toteutettavat toimenpiteet ja rakenteet sekä niiden mitoitus. Suunnitelman laatijalla tulee olla riittävä osaaminen, esimerkiksi kokemusta vastaavien hankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Toteuttamissuunnitelma laaditaan ohjeiden mukaisesti, ja hakemus täytetään huolellisesti täyttöohjetta hyödyntäen. Hakemusasiakirjat liitteineen toimitetaan Metsäkeskukselle joko sähköisesti turvapostilla tai paperisena Lahden toimistoon. Hakijana on aina maanomistaja, mutta hakemuksen voi jättää myös maanomistajan valtuuttama avustaja tai asiamies. Käytännössä metsäalan ja luonnonhoidon palveluntarjoajat, kuten metsänhoitoyhdistykset, avustavat hakemisessa.

Lähteet:

- Metsäkeskus.fi. Luonnonhoidon tuki. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/luonnonhoidon-tuki>
- Metsäkeskus.fi. Suometsän hoidon tuki. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/suometsan-hoidon-tuki>
- Metsäkeskus.fi. Tietoa tulosperusteisten tukien ja tarjouskilpailujen kokeilusta. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/luonnonhoidon-tuki/luonnonhoidon-tuen-hankehaut/luonnonhoidon-tuen-haku-tarjouskilpailumenettelyssa/tietoa-tulosperusteisten-tukien-ja-tarjouskilpailujen-kokeilusta>

Ei-tuotannollisen investoinnin tuki

Ei-tuotannollisten investointien tuki (ETI-tuki) on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) maaseuturahoituksesta myönnettävä tuki ympäristöä parantaville toimenpiteille, jotka eivät lisää maataloustuotantoa. Tukea haetaan Ruokaviraston Hyrrä-asiointipalvelussa, hakemukset käsittelee ja rahoitettavat hankkeet valitsee alueen elinvoimakeskus.

ETI-tuki koskee pääasiassa maatalousmaata. Entinen turvetuotantoalue voi olla tukikelpoinen lähinnä silloin, kun alue on otettu peltokäyttöön tai kun kosteikolla käsitellään pelloilta tulevia vesiä.

Kenelle

Ei-tuotannollisten investointien tukea voivat hakea viljelijät, rekisteröidyt yhdistykset sekä vesilain mukaiset vesioikeudelliset yhteisöt. Tuen hakeminen edellyttää, että hakijalla on voimassa oleva Y-tunnus.

Tukikelpoiset toimenpiteet

- Kosteikot eli pysyvästi osittain veden peittämät alueet, jotka sitovat ravinteita ja kiintoainesta, tarjoavat elinympäristöjä eliöstölle ja lisäävät maiseman monimuotoisuutta
- Kaksitasouomat eli ojat tai virtavedet, joissa varsinaisen uoman vieressä on toisella tai molemmilla puolilla tulvatasanne tasaamassa virtaamia
- Turvepeltojen muuttaminen kosteikoiksi tai suon kaltaisiksi alueiksi. Turvepelloksi katsotaan pelto, jonka muokkauskerroksen orgaanisen aineksen pitoisuus on vähintään 40 prosenttia.

Tukea ei myönnetä hankkeisiin, joissa käsitellään muualta kuin peltoalueelta tulevaa kuormitusta, rakennetaan kasteluallas tai muodostetaan järvi tai lampi, tai jotka ovat yhteisiä ojitusinvestointeja.

Ehdot

- Kosteikon tuki on enintään 12 000 euroa hehtaarilta, kun kosteikon pinta-ala on yli 0,5 hehtaaria. Jos kosteikko on 0,3–0,5 hehtaaria, tuki on enintään 4 100 euroa kohdetta kohden. Kaksitasouomaan ja uoman luonnontilan parantamiseen tukea voi saada enintään 21 euroa metriltä.
- Tuki maksetaan hyväksytyjen, toteutuneiden ja todennettavien kustannusten mukaan. Tukikelpoisia ovat esimerkiksi pintamaan ja kasvillisuuden poisto, maa-aineksen loppusijoitus, padot, pohjakynnykset ja penkereet sekä pohjan ja luiskien muotoilu ja kasvillisuuden perustaminen.
- Jos alueesta saadaan taloudellista hyötyä esimerkiksi sadonkorjuun kautta, sen arvo vähennetään tuesta. Metsätaloudesta saatava hyöty ei vaikuta tukeen.
- Investointi on toteutettava kahden vuoden kuluessa tukipäätöksestä.
- Kohteen hoidosta tehdään ympäristösopimus viimeistään investoinnin valmistumista seuraavana vuonna. Kosteikon hoitosopimuksesta maksetaan hoitokorvausta, esimerkiksi vuoden 2025 sopimusehdoissa 500 euroa hehtaarilta vuodessa viiden vuoden ajan.

Hakeminen

Tukea haetaan Hyrrä-asiointipalvelussa. Osassa toimenpiteistä on määräaikainen haku, osassa jatkuva haku, jolloin hakemukset käsitellään valintajaksoittain. Ennen hakemista kannattaa olla yhteydessä omaan elinvoimakeskukseen. Kosteikon suunnittelukustannukset voidaan sisällyttää investoinnin kustannuksiin, jos suunnitelmaa ei ole rahoitettu Neuvo-neuvontajärjestelmän kautta. Viljelijät ja yhdistykset voivat myös tilata kosteikkosuunnitelman Ruokaviraston hyväksymältä Neuvo-neuvojalta.

Lähteet:

- Ruokavirasto.fi. Ei-tuotannollisten investointien tuki.
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>

SOTKA-kosteikot

SOTKA-kosteikot on Suomen riistakeskuksen ja maa- ja metsätalousministeriön rahoittama hanke, jonka tarkoituksena on perustaa ja kunnostaa vesilintujen poikue-elinympäristöjä. Kosteikot toimivat samalla vesiensuojelurakenteina: ne hidastavat veden virtausta, jolloin kiintoaines ja siihen sitoutuneet ravinteet laskeutuvat kosteikon pohjalle ja kasvillisuus sitoo liukoista fosforia. Maanomistaja voi hyötyä hankkeesta sekä suunnitteluavun että rahoitustuen kautta.

Kenelle

Hakijana on maanomistaja. Hankkeen menestymisen kannalta hyviä ominaisuuksia ovat, että kohde voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti, omistusolot ovat selkeät ja kaikki omistajat sitoutuvat, toimenpiteet eivät haittaa ympäröivää maankäyttöä ja kohteella on merkittävä elinympäristövaikutus.

Tukikelpoiset toimenpiteet

SOTKA-hanke kattaa lähtökohtaisesti kosteikon suunnittelun kustannukset. Suunnitteluun sisältyvät rakenne- ja toimenpidesuunnitelma, kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma, metsästyksen järjestämisen suunnittelu sekä kosteikkosopimuksen valmistelu.

Toteutusvaiheen rahoitus haetaan erikseen, esimerkiksi

- maatalouden ei-tuotannollisten investointien tuesta
- Metka-tuesta (luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun toimet)
- JTF-rahastosta JTF-alueilla
- yritysten ja yhteisöjen rahoituksella.

Ehdot

- Hankkeisiin kuuluu omarahoitusosuus, joka sovitaan tapauskohtaisesti. Talkootyö voi kattaa osan omarahoitusosuudesta.
- Maanomistaja sitoutuu kestävään metsästykseen (vuotuinen metsästysverotus enintään 50 % poikasmäärästä), aktiiviseen pienpetopyyntiin sekä kosteikon jatkuvaan hoitoon ja seurantaan.
- Vesilintujen pari- ja poikuelaskennat tehdään vuosittain vähintään viiden vuoden ajan.

- Kosteikon käyttö on sallittava koulutus- ja esittelykohteena, kohteen sijaintitiedot ovat julkisia ja kohteelle saa pystyttää infotaulun.

Hakeminen

Maanomistaja täyttää sähköisen hakulomakkeen, jonka tietojen perusteella kohteet pisteytetään. Parhaille kohteille tehdään maastokäynti, ja parhaiksi katsotut valitaan suunnitteluun. Kosteikkosopimuksen allekirjoittamisen jälkeen maanomistaja tai muu paikallinen vastuutaho hakee toteutuksen rahoituksen. Hakutilanne kannattaa tarkistaa Suomen riistakeskuksen SOTKA-sivuilta.

Lähteet:

- Kosteikko.fi. Sotka-kosteikot. <https://kosteikko.fi/sotka-kosteikot/>

Muut julkiset rahoituskanavat

Helmi-elinympäristöohjelma ja luonnonsuojelulain tuki

Helmi-ohjelma rahoittaa muun muassa soiden ennallistamista sekä kosteikkojen ja lintuvesien kunnostusta. Toimet perustuvat maanomistajan vapaaehtoisuuteen: Elinvoimakeskus voi suunnitella ja toteuttaa ennallistamisen yksityismaalla julkisella rahoituksella, ja maanomistajan riittää antaa suostumuksensa. Tuki annetaan yleensä palveluna, eikä maanomistajalta tavallisesti edellytetä omarahoitusta. Aloite tulee usein viranomaiselta, mutta maanomistaja voi myös itse tarjota kohdetta. Ohjelma painottuu luontoarvoiltaan arvokkaisiin kohteisiin ja Helmi-keskittyisiin. Kunta- ja Järjestö-Helmi-avustushaut eivät ole enää käytössä vuonna 2026.

Luonnonsuojelulain mukaista tukea voi hakea Elinvoimakeskukselta tilaltaan heikentyneiden puustoisten elinympäristöjen, kuten ojitettujen ravinteisten soiden, ennallistamiseen. Tuki annetaan tavarana tai palveluna, ei rahana, eikä sitä myönnetä kohteelle, jolle on myönnetty muuta valtiontukea.

Lähteet:

- Elinvoimakeskus.fi. Helmi-ohjelma. <https://elinvoimakeskus.fi/helmi-ohjelma>
- Elinvoimakeskus.fi. Luonnonsuojelulain tuki puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon. <https://elinvoimakeskus.fi/luonnonsuojelulain-tuki-puustoisten-elinymparistojen-ennallistamiseen-kunnostukseen-ja-hoitoon>

Vesienhoidon avustukset, Leader ja maaseuturahoitus

Elinvoimakeskusten vesienhoidon avustuksilla voidaan rahoittaa yleishyödyllisiä hankkeita, joilla parannetaan hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen tilaa tai vähennetään valuma-alueen kuormitusta. Hakijoina ovat tyypillisesti kunnat, yhdistykset, osakaskunnat ja muut yhteisöt, ja avustus on yleensä 30–50 % kustannuksista.

Jos ETI-tukea ei voi hakea, kosteikon voi joissakin tapauksissa rahoittaa maaseuturahoituksen yleishyödyllisenä ympäristöinvestointina (tuki enintään 80 %), jos kohde on alueen asukkaiden käytettävissä. Leader-ryhmät voivat rahoittaa esimerkiksi kosteikkojen virkistysrakenteita, kuten lintutorneja, pitkospuita ja opasteita; tuki on tavallisesti noin 50–65 % ja talkootyö voidaan hyväksyä omarahoitukseksi.

Lähteet:

- Elinvoimakeskus.fi. Avustus vesienhoidon ja merenhoidon sekä vesistötoimenpiteiden toteutukseen. <https://elinvoimakeskus.fi/avustus-vesienhoidon-ja-merenhoidon-seka-vesistotoimenpiteiden-toteutukseen>
- Ruokavirasto.fi. Yleishyödylliset ympäristö- ja ilmastoinvestoinnit. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/yleishyodylliset-ymparisto--ja-ilmastoinvestoinnit/>
- Leadersuomi.fi. Rahoitus. <https://leadersuomi.fi/rahoitus>

EU:n LIFE-ohjelma

LIFE-ohjelma rahoittaa laajoja luonnon ja ympäristön tilaa parantavia hankkeita, joiden tukitaso on tyypillisesti noin 60 %. Yksityinen maanomistaja voi osallistua tarjoamalla alueitaan hankkeiden kohteiksi. Pohjois-Savossa toimii esimerkiksi Priodiversity LIFE -hanke, joka kartoittaa monimuotoisuuskeskittymistä kohteita luonnonhoitoon ja ennallistamiseen.

Rahoituslähteitä ja niiden hakuaikoja voi etsiä myös [Nosta rahat pintaan -palvelusta](#), johon on koottu vesistöjen ja soiden kunnostuksen rahoituslähteitä.

Lähteet:

- Elinvoimakeskus.fi. Priodiversity LIFE-hanke. <https://elinvoimakeskus.fi/priodiversity-life>
- Rahatpintaan.fi. Nosta rahat pintaan. <https://www.rahatpintaan.fi/>

Säätiöt

Useat säätiöt rahoittavat, edistävät ja toteuttavat soiden ennallistamista ja vesiensuojelua. Säätiöiden tuki voi kattaa koko hankkeen tai sitä voi käyttää julkisen tuen

omarahoitusosuuksina. Rahoitusmahdollisuudet riippuvat siitä, millaisia hankkeita ja millä alueilla säätiöllä kulloinkin on käynnissä, joten säätiöön kannattaa olla suoraan yhteydessä.

- **John Nurmisen Säätiö** toteuttaa vesiensuojeluhankkeita, joissa muun muassa ennallistetaan käytöstä poistettuja turvetuotantoalueita ja perustetaan ravinteita ja humusta pidättäviä kosteikkoja (esim. Suokeidas-hanke). Maanomistaja voi tarjota alueitaan hankkeisiin, ja säätiöltä voi saada asiantuntija-apua ja rahoitusta.
- **Suomen Riistanhoito-Säätiö** on käynnistänyt useita hankkeita, joissa käytöstä poistuneita turvetuotantoalueita ennallistetaan suo- ja kosteikkoelinympäristöiksi monin tavoittein, myös riistan elinympäristöiksi.
- **Luonnonperintösäätiö** suojelee luontoa hankkimalla alueita suojeluun ja toteuttaa myös ennallistamista, esimerkiksi palauttamalla ojitettujen soiden vesitaloutta. Säätiö voi toimia yhteistyöhankkeissa myös yksityismailla.
- **Suomen vesistösäätiö** tukee vesien suojelua ja kunnostusta apurahoin, avustuksin ja hanketoiminnalla.

Lähteet:

- Johnnurmisen saatio.fi. <https://johnnurmisen saatio.fi/>
- Riistasaatio.fi. <https://www.riistasaatio.fi/>
- Luonnonperintösaatio.fi. <https://luonnonperintösaatio.fi/>
- Vesistösaatio.fi. <https://vesistösaatio.fi/>

Yritykset ja luonnonarvokauppa

Yritykset rahoittavat ennallistamista yhä useammin osana vastuullisuustyötään. Rahoitus voi kattaa koko hankkeen tai täydentää julkista tukea, ja se voi olla hyvä tapa koota JTF-hankkeen omarahoitusosuus.

- **Hiilipörssi Oy** ennallistaa ojitettuja soita avaimet käteen -periaatteella ja rahoittaa toiminnan myymällä ilmastoyksiköitä vapaaehtoisille hiilimarkkinoille. Maanomistaja huolehtii mahdollisista ennallistamishakkuista ja hakee alueelle suojelupäätöksen. Hiilipörssi maksaa maanomistajalle kertakorvauksen, tyypillisesti noin 50–350 euroa hehtaarilta, kun ennallistaminen on tehty ja suojelupäätös on vahvistettu. Lisäksi maanomistaja saa puunmyyntitulot.
- **Osuuskunta Lumimuutos** (Snowchange) ennallistaa soita ja valuma-alueita ulkopuolisella rahoituksella. Maanomistaja ei maksa ennallistamisesta, mutta ei myöskään saa suoraa korvausta, ellei osuuskunta osta aluetta.
- **Metsä Groupin luonto-ohjelma** on rahoittanut kymmeniä luonnon monimuotoisuutta edistäviä hankkeita, kuten kosteikkojen ja virtavesien kunnostuksia. Ohjelmaan voivat hakea erilaiset toimijat.

Luonnonarvokauppa on Suomessa vasta käynnistymässä, mutta kehittyy nopeasti. Siinä maanomistaja tuottaa ennallistamalla lisäisiä luonnonarvoja, jotka voidaan varmentaa viranomaisella ja myydä esimerkiksi yritykselle. Luonnonsuojelulaki mahdollistaa jo nyt vapaaehtoisen ekologisen kompensaation, jossa hankkeesta vastaava taho hyvittää aiheuttamansa luontohaitan parantamalla vastaavaa luontoa muualla. MTK:n ylläpitämä [Luontoarvot.fi](https://luontoarvot.fi)-palvelu kokoaa yhteen luonnonarvojen myyjiä ja ostajia.

Lähteet:

- Hiiliporssi.fi. <https://hiiliporssi.fi/>
- Lumi.fi. <https://www.lumi.fi/>
- Metsagruop.com. Luontohankkeiden rahoitusohjelma.
<https://www.metsagroup.com/fi/vastuullisuus/metsat-ja-puuraaka-aine/luontohankkeiden-rahoitusohjelma/>
- Luontoarvot.fi. https://luontoarvot.fi/fi?sort=hectares_desc&offset=0&limit=4